

CHUYỆN CỔ TÍCH VỀ VISICALC

Dữ liệu ở dạng bảng được những người làm nghề kế toán sử dụng hàng trăm năm nay. Việc lập bảng để tính toán chi phí và lợi nhuận kinh doanh phổ biến đến mức, trước kia, ở các nước phương Tây người ta đã sản xuất và bán các tờ giấy khổ rộng có kẻ sẵn các đường kẻ đứng và ngang. Chúng được gọi là “bảng tính”.

Khi máy tính ra đời, người ta mong muốn có các “bảng tính điện tử” để tính toán trên máy tính. Cho đến nay, các nhà chuyên môn đều thống nhất rằng cha đẻ của “bảng tính điện tử” là Daniel Bricklin. Câu chuyện về sự ra đời của chương trình bảng tính đầu tiên, chương trình **VisiCalc**, phẳng phai một chút sắc thái cổ tích, một phần do những câu chuyện truyền miệng của những người trong cuộc, phần khác là do thành công vang dội của những ý tưởng độc đáo đã làm thay đổi cả một phong cách sử dụng máy tính.

Chuyện kể rằng, vào năm 1978, Daniel Bricklin là sinh viên Khoa Quản trị kinh doanh của Đại học Harvard (Mỹ). Ngồi trên giảng đường, anh thấy giáo sư quá vất vả khi tính toán với các con số trên bảng. Mỗi khi sửa lại một con số, ông phải xoá và tính toán lại rất nhiều số khác. Anh *mơ ước có một chiếc “bảng thông minh”* để khi cần phải sửa một vài số khác, những số còn lại được tự động tính toán lại và cho kết quả đúng.

“Tôi còn tưởng tượng mình có một chiếc máy tính bấm tay với hòn bi ở mặt sau giống như con chuột máy tính...” (khi đó anh vừa được xem giới thiệu mẫu chuột máy tính đầu tiên của Douglas Engelbart) “... và tưởng tượng mình có một màn hình lớn, giống như màn hình ra-đa trên máy bay.

Hình 9.
Daniel Bricklin (phải) và
Bob Frankston (trái)

Minh có thể di chuyển máy tính, nhấn một vài phím và kết quả của chúng hiện trên màn hình..." (vào thời kì đó máy tính cá nhân mới xuất hiện không lâu, phổ biến là máy Apple II - Quả táo II - với màn hình nhỏ và còn chưa có chuột).

Một sự kiện đã góp phần làm cho ý tưởng của anh nhanh chóng trở thành hiện thực. Vào mùa hè năm 1978 anh phải làm một bài tập lớn: phân tích các hoạt động kinh doanh của hãng Pepsi-Cola. Daniel Bricklin có hai lựa chọn: hoặc tính toán với máy tính bấm tay TI, hoặc thuê giờ chạy trên máy tính lớn của một Trung tâm máy tính (một điều rất khó, một phần do tài tiền, một phần do khó thuê và khó sử dụng). Anh quyết định viết chương trình máy tính cho riêng mình.

Anh mượn máy tính cá nhân Apple II của một người bạn tên là Dan Fylstra để làm việc. Mùa hè trôi qua và chương trình đã viết xong. Chương trình còn rất đơn giản, nhưng ít nhất nó có mười cột, vài chục hàng và thực hiện được các phép tính số học. Tuy vậy nó đã giúp anh hoàn thành bài tập lớn một cách nhanh chóng.

Được sự động viên của Dan Fylstra và bạn bè, ngay tháng 1 năm 1979, anh cùng một người bạn, Bob Frankston, thành lập một công ti riêng với tên Software Arts (nghệ thuật phần mềm) để phát triển chương trình thành sản phẩm có thể thương mại hoá được.

Trải qua nhiều khó khăn ban đầu, phiên bản thử nghiệm của phần mềm được giới thiệu vào tháng 5 năm 1979 tại Hội chợ Máy tính ở San Francisco. Phần mềm được lấy tên là VisiCalc (từ ghép từ hai từ tiếng Anh, có nghĩa là tính toán trực quan).

Sau đó ít lâu, vào tháng 9 năm đó, VisiCalc được công bố rộng rãi tại Hội nghị Máy tính Quốc gia ở New York City. Phần mềm đã gây được ấn tượng lớn. Ben Rosen, một trong những nhân vật có ảnh hưởng trong lĩnh vực máy tính (và sau này là người góp vốn sáng lập các hãng Lotus và Compaq) đã đánh giá rất cao VisiCalc, xem như là một sản phẩm tri tuệ làm thay đổi phong cách sử dụng máy tính cá nhân từ một công cụ nghiên cứu trở thành công cụ trong kinh doanh.

Hình 10.
Màn hình của VisiCalc phiên bản đầu tiên

Hình 11.
Phần mềm VisiCalc được đóng gói cho nhiều loại máy tính khác nhau

Sự phát hành VisiCalc là một trong những sự kiện nổi bật của thời bấy giờ.

Phiên bản đầu tiên, phiên bản 1.37, của VisiCalc được chính thức phát hành vào tháng 10 năm 1979. Chỉ trong khoảng thời gian ngắn (1979-1984), một triệu bản của phần mềm đã được bán ra.

VisiCalc đã nhận được nhiều giải thưởng. Giải thưởng đầu tiên là giải thưởng "Voi trắng", một giải thưởng hằng năm của Adam Osborne dành cho các sản phẩm có giá trị nhất của năm.

Hình 12. Bảy người "khai sinh ngành công nghiệp mới"

Tháng 1 năm 1982, trong một bài báo chuyên ngành, các tác giả của VisiCalc đã được đánh giá là hai trong số bảy người đã khai sinh ra một ngành công nghiệp mới, cùng với Bill Gates (người đứng bên trái - h.12), người nổi tiếng thời bấy giờ với ngôn ngữ lập trình BASIC.

Vào năm 1985, công ti Software Arts cùng với VisiCalc được bán cho hãng Lotus để từ đó phát triển thành chương trình bảng tính Lotus 123 ngày nay.